

Valtiovarainministeriö

Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekni-
nen toimisto (JulkITC)
Neuvotteleva virkamies Anne Kauhanen-
Simanainen

Liikenteen turvallisuusviraston lausunto

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Liikenteen turvallisuusvirasto Trafilta lausuntoa Perustietovarantojen viitearkkitehtuuria koskevasta luonnoksesta.

Liikenteen turvallisuusvirasto pitää luonnoksen mukaista perustietovarantojen viitearkkitehtuuria erittäin hyvänä ja kannatettavana, sillä se mahdollistaa tiedon hyödyntämisen kehittämisen antamalla selkeitä ohjeita yhtenäiselle toimintatavalle valtionhallinnossa.

Erityisen hyvänä Liikenteen turvallisuusvirasto pitää:

- PERA-määrittysten korostamista ja varautumista kansalliseen palveluväylään
- Tiedon hyödyntämismallien kuvauksia ja niihin liittyviä suosituksia
- Tietojärjestelmäarkkitehtuurin loogista jäsenyyttä. Lisäksi periaate, että ensisijaisesti tieto noudetaan tietovastuullisen rajapinnan kautta, mutta tietovastuullinen ilmoittaisi päivityksistä tiedon hyödyntäjälle. Suositeltavaa on, että tähän liitetään esim. broadcast –tyyppinen palvelu, jossa asiasta kiinnostuneet tiedon hyödyntäjät kuuntevat mahdollisia muutossanomiamia.

Liikenteen turvallisuusvirasto toivoo seuraavia kohtia selkeyttävän:

- Tietoarkkitehtuuri käsitteet ja tiedon kuvaaminen oli hyvin esillä, mutta tietorakenteiden määrittelyä voisi korostaa enemmän
- Esitys mahdollistaa hyvin erityyppisiä tiedon hyödyntämismalleja, mutta merkittävä osa viranomaistoiminnasta on luonteeltaan perustietovarantoja rikastavaa, joten siihen liittyvää osuutta tulisi korostaa.
- Tietovastaavan rooli kansallisesti yksiselitteisen tunnisteiden määrittelyssä tulee kuvata. Perustiedoilla tulee olla yksiselitteinen tunniste, joka ei muutu tiedon elinkaaren aikana ja jota hyödyntäen kaikki osapuolet voivat kohdistaa ja yhdistää tietoja yksiselitteisesti.
- Yhden luukun periaate on loppukäyttäjän näkökulmasta hyvä, mutta viitearkkitehtuurissa pitäisi huomioida paremmin palveluiden eri tasot. Perustietovarantojen roolina on tuottaa CRUD-tyyppiset, palveluarkkitehtuuriajatuksen mukaisesti standardoidut ja hyvin yhteiskäyttöiset palvelut perustiedon tuottamista ja käyttämistä varten. Niiden päälle voidaan

rakentaa erilaisia liiketoimintaprosesseja toteuttavia koostepalveluita ja käyttöliittymiä. Näiden erityyppisten palvelujen roolit on syytä huomioida myös Liitteen 1 ohjaavissa tekijöissä. Asiakslähtöisyys ei saa tarkoittaa tiedonluovutuspalveluiden räätälöintiä, se saavutetaan sillä, että tietojen koostaminen on tehty mahdollisimman helpoksi ja joustavaksi. Loppukäyttäjän palveluja tuottava taho saa mahdollisuuden räätälöidä palveluja itse omien tarpeittensa mukaan.

- Palveluarkkitehtuurin yhteisiä periaatteita tulee kuvata laajemminkin. Esimerkiksi REST-maailmasta tuttu keskittyminen resursseihin (tietoon) tekemisen sijasta. Palvelujen jaottelu tietorakenteiden mukaan ja mahdollisuus porautua tarkemmalle tasolle tai esim. historiatietoihin. Selkokieiset ja itsensä dokumentoivat palvelut (esim. koodiarvoilla aina selitteet), sekä riippumattomuus tietovarantojen sisäisistä ratkaisuista. Tilattomuus ja periaate tietoon liittyvän liiketoimintalogiikan piilottamisesta palveluun (minimoidaan palvelun käyttäjän tarvitsemat käsittelysäännöt). Tiedon versiointi esim. päivityksen ristiriitoja varten jne.
- VAHTI ohjeiston roolia tulee selkeyttää esimerkiksi jäljitettävyyden osalta, jotta olisi helppoa vastata kansalaisten tietopyyntöihin heitä koskevien tietojen käytöstä.
- Viitearkkitehtuurin ylläpito ja jatkokehittäminen tulee olla kuvattu
- Myös talousohjaus voitaisiin ottaa osaksi tällaista kuvausta. Perustietovarantojen viitearkkitehtuurin toteutuksen kustannukset tulee olla tiedossa, jotta tiedetään, mitä perustietovarantojen ylläpito maksaa.
- Perustietovarantojen käsikirjakappaleessa esitetyt viitearkkitehtuurin soveltamisen vaiheet toimenpide 7 "Määrittele keskeiset käsitteet ja kuvaa perustietovarannon päätietoryhmät ja muu sisältö" on syytä nostaa ensimmäiseksi, sillä sen avulla voidaan konkretisoida henkilöstölle organisaation tietopääoma ja tieto omasta tietopääomasta helpottaa vaiheiden 1-4 läpivientiä.

Tavoitteeseen pääseminen edellyttää ainakin seuraavien tehtävien huomiointia:

- Yhtenäisen sanaston aikaansaanti on erityisen tärkeää ennen kuin yhtenäistä viitearkkitehtuuria voidaan muodostaa. Useissa eri yhteyksissä on tullut esille, että terminologia ei ole vakiintunutta ja eri osapuolet saattavat ymmärtää termit eri tavalla.
- Lainsäädännön harmonisointitarpeen selvittäminen
- Perustietovarannoista tulee määritellä ne perustiedot, joita useimmat osapuolet tarvitsevat ja muodostaa niistä yhteinen perustietovaranto, jota kaikki osapuolet käyttävät. Näitä tietoja olisi esimerkiksi henkilöiden ja yritysten nimet, tunnukset ja erilaiset osoitteet ja yhteystiedot.

Liikenteen turvallisuusviraston rooli tietoviranomaisena:

Liikenteen turvallisuusvirasto on tyytyväinen muutoksesta, joka perustietovarantojen viitearkkitehtuuriin tehtiin viranomaisroolien osalta. Liikenteen turvallisuusvirasto on sijoitettuna perustietovarantojen sidosryhmäkuvassa sekä perustietovarannon omistajaksi että tiedon hyödyntäjäksi. Tämän periaatteen

mukaisesti perustietovarantona kulkuneuvotietovaranto tulisi sijaita loogiset tietovarannot kuvassa lähempänä ydintä.

Mia Nykopp
Ylijohtaja

Aino Varhimo
Johtava asiantuntija